

ТЕРМІНОСПОЛУКИ З НАЗВАМИ КОЛЬОРІВ У АНГЛІЙСЬКІЙ МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Матвіяс О. В.

ст. викладач кафедри української та іноземних мов,
Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського

Сьогодні, з появою високоточних нанотехнологій та новітніх інформаційних технологій і засобів, термінотворення стрімко розгортається. Медична термінологія тісно пов'язана зі словами і словотвірними компонентами латинського і грецького походження. Медицина як галузь не є новою, а має багатовікову історію, тому, значна кількість базових термінів утворилася ще в античні часи. З розвитком писемності, науки і, відповідно, самої медицини вже існуючі латинські чи грецькі назви частин тіла та органів, хвороб, станів, порушень та відхилень, ліків, методик, найпростіших медичних інструментів, увійшли у різні мови як запозичення, які з часом стали частиною медичної терміносистеми окремо взятої мови. Медицина щедро розгалужена на вузькі спеціалізації, кожна з яких формує свою терміносистему. Щоразу появляються нові поняття, які потребують назви. Терміни стають багатокомпонентними, а з часом, для зручності, перетворюються на аббревіатури. В основу багатокомпонентного терміна часто поміщений вже існуючий однокомпонентний термін, який лівосторонньо розростається, доєднуючи слова, які роблять його точнішим і зрозумілішим для фахівців.

Для нашого дослідження ми обрали назви кольорів, які стали компонентами комплексних термінів в сучасній англійській мові. Джерельною базою нашого дослідження були термінологічні словники у яких ми знайшли 167 термінів з назвами кольорів як окремих компонентів. Найпродуктивнішими виявилися наступні: *white, black, red, blue, yellow, green, silver*. Окрім названих, ще зустрічалися терміни з такими назвами кольорів як *purple, rose, brown, pink, pale, dark*. Словотвірні морфеми латинського і грецького походження, які позначають колір теж є доволі активними, а саме *alba/ i (white), melan/ o (black), rube (red), cyan/ o (blue), jaund/ o (yellow), glauc(k) (silver/grey)/ o* – латинського походження та *leuk/ o (white), erythr/ o (red), cirrh/ o (yellow), xanth/ o (yellow), chlor/ o (green)* – грецького походження. У нашому дослідженні ми більше уваги приділили назвам кольорів германського походження, які стали і словотвірними морфемами, і самостійними компонентами комплексних термінів. Найактивніші назви кольорів згруповані у таблицю (Таблиця 1), де зазначено кількість компонентів які утворили термін.

Таблиця 1

Назви кольорів – компонентів комплексних медичних термінів

№	Колір	Компоненти (к-сть)				Всього термінів
		1	2	3	4	
						155
1	white	5	19	4	0	28
2	black	3	19	5	0	27
3	red	4	16	4	3	27
4	blue	2	15	4	0	21
5	yellow	0	15	1	0	16
6	green	0	12	2	0	14
7	gray	2	6	2	1	11
8	silver	1	6	4	0	11

За результатами дослідження було виявлено найактивніші назви кольорів, які є самостійними компонентами комплексних медичних термінів, а саме **white** – 28 одиниць, 19 з яких двокомпонентні терміни *white graft* – безсудинний трансплантант і 4 – трикомпонентні *white blood cell* – лейкоцит; **black** – 27 одиниць, 19 – двокомпонентні терміни *black lung* – антракоз (пневмоконіоз у результаті систематичного вдихання кам'яновугільного пилу) і 5 трикомпонентних *black dot tinea* – чорно точкова трихофітія; **red** – 27 одиниць, 16 – двокомпонентних *red blindness* протанопія, сліпота на червоний колір, 4 – трикомпонентних *red blood mass* загальна маса еритроцитів, 3 – чотирикомпонентних *red cell adherence test* реакція імуноаглютинації. Менш активними виявилися наступні назви кольорів **blue** – 21 термін – *blue kidney* гемосидероз нирки, *blue pus bacillus* синьо гнійна паличка; **yellow** – 16 термінів – *yellow jack 1* жовта лихоманка, 2 карантинний прапор жовтого кольору, *yellow fever virus* вірус жовтої лихоманки; **green** – 14 одиниць – *green tumor* хлорома (лейкозний інфільтрат у вигляді пухлиноподібного утворення зеленого кольору), *green monkey disease* церконтієкова геморагічна пропасниця, **gray** – 11 одиниць – *gray tuber* сірий горбик гіпоталамуса, *gray scale echography* ехографія за сірою шкалою, *gray scale ultrasonic examination* ультразвукове дослідження за сірою шкалою; **silver** – 11 термінологічних одиниць – *silver poisoning* аргироз, аргирія, *silver fork deformity* штокоподібна деформація ділянки променевозап'ястного суглоба. Серед досліджуваних термінів було виявлено кольороназви з компонентою **rose** (11) – *rose rash infants* раптовий висип у дітей раннього віку, **brown** (7) – *brown adipose tissue* бура жирова тканина, **pink** (3) – *pink disease* акродинія, полінейропатична еритродермія, **purple** (3) – *purple bacteria* пурпурні бактерії, **pale** (7) – *pale cell* акантома світлоклітинна акантома.

Також, аналізуючи відібрані медичні терміни, було виокремлено 17 одиниць, де кольороназва виявилася морфемною частиною терміна: *whiteleg* білий больовий флєбіт, *blackout* тимчасова втрата свідомості, «чорна завіса», *redout* «червона пелена», пелена перед очима з можливим порушенням

свідомості при великих навантаженнях, bluishness синюшний відтінок шкіри та слизових оболонок; недостатнє насичення крові киснем.

Щодо кількості компонентів, терміни, які утворені з допомогою кольороназв, є стислими, компактними і зручними у вживанні. Компонента кольору є високо інформативною і відіграє роль симптома чи зовнішньої ознаки стану, захворювання, вигляду, що сприяє кращому розумінню самого терміна.

Отже, дослідивши відібрані терміни з компонентою кольороназви і зробивши ретельний аналіз словникових ресурсів можна зробити висновок, що такий спосіб термінотворення є доволі активним. Інформативність компоненти кольору робить термін простим і зручним в ужитку.

Подальша перспектива дослідження передбачає проведення порівняльного аналізу термінів з компонентою кольору латинського та грецького походження і термінів з кольороназвою германського походження.

Список літератури

1. Andrews E. A History of Scientific English. The Story of its Evolution Based on a Study of Biomedical Terminology. Richard R. Smith. New York. 1947. P. 342.

2. Chabner D. E. The Language of Medicine. Ed.12th. W. B. Saunders Company. New York. 2020. P.1074.

3. Dzuganova V. English medical terminology – different ways of forming medical terms. 2013. JAHR. Vol. 4. N 7. P. 55–69.

4. Матвіяс О. В. Базиляк Н. О., Будзин В. Р. Епоніми у медичній термінології англійської мови. Prospects and achievements in applied and basic sciences: abstracts of IV International and Scientific Conference.(February 9–12, 2021, Hungary). Budapest. 2021. Vol. 4. P. 444–447.

5. Physical Rehabilitation: Assessment and Treatment/ Susan B. O’Sullivan, Thomas J. Schmitz. - 3 d ed. F. A. Davis Company, Philadelphia USA. 1994. P. 748

6. Новий англо-український медичний словник/ за ред.Ривкіна В. Л., Бенюмовича Л. С.- К.: Арій, 2007. – 784 с.